



Kerngroep jongeren in Amsterdam Nieuw-West

Kernelementen en lessen voor zinvolle jongerenparticipatie



Met dank aan Korine Morgan, Samir el Hadaoui en alle 17 leden van de pilot kerngroep.

Inhoud

1 Inleiding	3
Opzet en doelen van de kerngroep	3
2 Werving jongeren en samenstelling groep	5
Successen: wat werkte wel? Ervaringen uit de pilot	5
Uitdagingen: wat werkte niet (optimaal)? Ervaringen uit de pilot	6
Successen en geleerde lessen	7
3 Opbouw en inrichting van het programma	8
Successen: wat werkte wel? Ervaringen uit de pilot	8
Uitdagingen: wat werkte niet (optimaal)? Ervaringen uit de pilot	9
De nieuwe groep	9
Successen en geleerde lessen	10



4 Randvoorwaarden	11
Successen: wat werkte wel? Ervaringen uit de pilot	11
Uitdagingen: wat werkte niet (optimaal)? Ervaringen uit de pilot	12
Successen en geleerde lessen: randvoorwaarden	12
Bronnen	13
Bijlage: Checklist voor organisaties bij jongerenparticipatie	14

1 Inleiding

Het Nationaal Programma Samen Nieuw-West (NPSNW) is een twintigjarig plan gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in stadsdeel Amsterdam Nieuw-West. Dit programma wordt geleid door het Alliantiebestuur en gefinancierd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2022).

Als onderdeel van de actielijnen binnen het programma is een Kerngroep jongeren opgericht; een groep van jonge meedenkers voor het programma. De groep speelt een actieve rol in de ontwikkeling en implementatie van verbeteringen in het stadsdeel (NPSNW, 2023).

Opzet en doelen van de kerngroep

De formule - zoals die is gepilot in 2024 – is dat een vaste groep van zo'n 15^[1] jongeren in de leeftijd van 14 tot 23 jaar gedurende een periode van ruim een half jaar wekelijks bij elkaar komt om met elkaar tot acties en plannen te komen voor verbeteringen in hun eigen omgeving. De groep werkt aan onderwerpen die ook worden opgepakt in het NPSNW. Jongeren in de kerngroep wonen in stadsdeel Nieuw-West en de opzet is dat zij een goede representatie vormen van jongeren in het stadsdeel. De groep is divers in achtergronden, gender en leeftijd. De deelnemers krijgen een (vrijwilligers)vergoeding. Doel van de pilot was het uitproberen van deze nieuwe vorm van participatie. Een vorm waarbij de jongeren écht aan het stuur worden gezet bij het meedenken over problemen in hun stadsdeel, zowel in het bepalen van onderwerpen waar het over moet gaan, als in de oplossingsrichtingen. Een vorm waarbij niet langer over hen, maar met hen wordt gepraat én waarmee ze een voor het NPSNW zinvolle bijdrage kunnen leveren aan verbeteringen in Nieuw-West. De kerngroep werd begeleid door medewerkers van IMD (jongerenwerk) en Samir el Hadaoui (sociaal maatschappelijk ondernemer en mede-initiatiefnemer).^[2]

Vragen bij de pilot

Belangrijke vragen tijdens de pilot waren: wat werkt in de werving, samenstelling van de groep, inrichting van het programma, en in randvoorwaarden? Hoe zorg je dat jongeren betrokken raken en blijven en iets kunnen realiseren wat waarde heeft voor hen als individu, als groep en voor anderen in het stadsdeel? Welke blauwdruk komt er uit de pilot voor het vervolg? Hoe ziet een actieve rol voor jongeren in een nationaal programma dat over hen gaat er optimaal uit? Welke rollen nemen zij dan, welke randvoorwaarden en begeleiding vraagt dat?

Onderzoek

Het Verwey-Jonker Instituut is gevraagd deze vragen te beantwoorden aan de hand van onderzoek. Het instituut volgde de pilot door observaties bij de groepsbijeenkomsten, en reflecteerde tussentijds en na afloop met de betrokkenen (begeleiders en eenmalig ook met jongeren) op werkzame elementen en eventuele lessen. Daarbij vormde eerder onderzoek naar collectieve agency van jongeren in Amsterdam een belangrijk kader voor de analyse van wat er gebeurde en voor de opzet van de kerngroep zelf. Inzichten uit dit onderzoek werden al bij de start aangereikt

- 1 De kerngroep die voor dit onderzoek geobserveerd is bestond uit 17 jongeren.
- 2 In de eerste fase was ook DOCK betrokken als begeleider van bijeenkomsten, en bij de werving van jongeren en opzet van de kerngroep enkele medewerkers van het Baanbrekersteam van de gemeente Amsterdam.



aan de betrokkenen. Bijvoorbeeld dat het belangrijk is steeds vanuit de leefwereld en motivatie van jongeren te denken, goed naar hen te luisteren, te zorgen dat deelname gezellig is en ondersteunende kaders aan te reiken die maken dat jongeren tot bloei kunnen komen (Abdallah et al., 2023). De verwachting was, gezien de opzet van de kerngroep, dat de pilot een goed voorbeeld zou kunnen zijn voor het ondersteunen van collectieve agency, waaruit ook voor anderen lessen zijn te halen. Bijvoorbeeld omdat jongeren vanaf het begin werden betrokken in de opzet, er aandacht was voor de vorming van de groep en voor groei van hun capaciteiten, naast inhoudelijke thema's, en er duidelijke kaders waren en ruimte voor gezelligheid; én doordat de groep goed was ingebed in netwerken binnen het NPSNW met korte lijntjes naar ambtenaren. Het onderzoek werd gefinancierd vanuit het kennisportaal van de Regionale Kenniswerkplaats Jeugd Amsterdam-Amstelland (KeTJAA, www.ketjaa.nl) en de gemeente Amsterdam.

KeTJAA – Regionale Kenniswerkplaats Jeugd Amsterdam-Amstelland

KeTJAA is een samenwerkingsverband tussen onderzoek, praktijk, beleid, onderwijs, en ouders en jeugd. KeTJAA wil de ondersteuning aan kwetsbare jongeren en hun ouders in Amsterdam en omgeving verbeteren, door middel van kennisopbouw en -uitwisseling, onder andere met kortlopend onderzoek in antwoord op portaalvragen die door praktijk- en beleidspartners worden gesteld. Dit onderzoek is deels gefinancierd vanuit het KeTJAA portaal. KeTJAA wordt gefinancierd door ZonMw en de gemeente Amsterdam.

Eerste evaluatie: succes en leerpunten

Uit het onderzoek bleek dat veel goed ging in de pilotfase. Jongeren hebben in hun beleving een zinvolle bijdrage geleverd, een fijne groep gevormd, en zijn – blijkens de observaties – echt tot bloei gekomen, met goede en kritische vragen aan volwassenen en mooie plannen. Zij hebben daarnaast veel geleerd over hoe systemen werken, waar hun invloed zit en waar niet. Ook het NPSNW is enthousiast over de opbrengst. De opzet van de kerngroep kan daarmee worden beschouwd als een goed voorbeeld. Tegelijkertijd is er veel geleerd over hoe bepaalde zaken in het vervolg nog beter aan te pakken.

Deze handreiking

Door de in de pilot gevolgde aanpak te omschrijven en stil te staan bij zowel de uitdagingen die gedurende de (eerste) kerngroep ervaren zijn als de aangepaste aanpak die daaruit voortkwam en eerste ervaringen daarmee, delen we in deze handreiking werkzame elementen en lessen, die ook voor anderen van belang kunnen zijn. We namen daarbij ook ervaringen uit de nieuwe groep mee, die als vervolg op de pilotgroep startte voorjaar 2025^[3]. De elementen en lessen sluiten ook aan bij de Bouwstenen voor betekenisvolle jongerenparticipatie die de NJR onlangs uitbracht ([Bouwstenen voor betekenisvolle jongerenparticipatie](#)). We bespreken achtereenvolgens de opzet en werkzame elementen, lessen en uitdagingen bij de werving en samenstelling van de groep (1), de invulling van het programma (2) en de randvoorwaarden (3). In een bijlage verzamelden we alle lessen in een checklist te gebruiken voor andere organisaties.

3 Over de vernieuwde opzet van de tweede kerngroep en eerste ervaringen daarmee (werving en uitvoering in de eerste vier weken) is informatie verkregen in een reflectiegesprek met de begeleiders en de gemeente in april 2025. De Kerngroep Jongeren is inmiddels onderdeel van ONE Jongerenwerk (een alliantie van meerdere partijen, waaronder IMD).

2 Werving jongeren en samenstelling groep

Successen: wat werkte wel?

Ervaringen uit de pilot

De aanloopfase

Er zijn in de aanloop naar de (eerste) kerngroep twee inputsessies gehouden met jongeren vanuit jongerenorganisaties die in Nieuw-West actief waren en jongerenwerkers. Tijdens de inputsessies werd overlegd over de vorm van de kerngroep. Dat wil zeggen: het aantal jongeren, plek en tijd om samen te komen, het scholingsaanbod, de tijdsinvestering van ongeveer 4 uur per week, thema's die jongeren belangrijk vonden om aan te pakken bij de kerngroep, en de bijbehorende vrijwilligersvergoeding van 210 euro per maand.

Dit werkzame element is in lijn met de bouwsteen 'oriëntatie' van de NJR. Door jongeren in een vroeg stadium te betrekken kan er beter voor worden gezorgd dat een jongerenparticipatietraject aansluit bij de behoeftes van jongeren. Ook helpt het vroegtijdig betrekken van jongeren bij het bevorderen van structurele participatie, omdat dit jongeren een gevoel van eigenaarschap over het traject geeft. Dit helpt hen ook in latere fases van het jongerenparticipatietraject om zich te blijven binden.

Werving en selectie

Voor de werving van jongeren voor de kerngroep is na de inputsessies een flyer ontworpen en een campagnevideo gemaakt door jongeren uit het stadsdeel van Young Osdorp United. In dit wervingsmateriaal stond expliciet dat de kerngroep 'acties gaat bedenken en uitvoeren' om Nieuw-West te verbeteren. Jongerenwerkers en scholen hebben geholpen om het wervingsmateriaal te verspreiden naar jongeren. Ruim 100 jongeren meldden zich aan in een paar weken tijd. Jongerenwerkers die betrokken waren bij de werving gaven aan dat het enthousiasme groot was, omdat jongeren aangesproken werden door de boodschap dat ze echt iets zouden kunnen veranderen. Door de inzet van de genoemde elementen was er al snel een grote diverse groep jongeren van verschillende leeftijden en achtergronden gevonden die mee wilden doen. Er werd

samengewerkt met in het stadsdeel actieve jongerenwerkers die een goed netwerk hadden in de wijk. De geselecteerde jongeren hadden diverse achtergronden wat betreft herkomst en opleiding. Er werd bij de eerste pilot primair geselecteerd met het oog op een goede verdeling naar gender en leeftijd.

De nieuwe groep

Voor de werving van de nieuwe groep is gebruik gemaakt van de jongeren uit de eerste groep als ambassadeurs; dit bleek meteen veel nieuwe aanmeldingen op te leveren (vgl. de Bouwstenen van de NJR).



Uitdagingen: wat werkte niet (optimaal)?

Ervaringen uit de pilot

Jongere deelnemers genoeg ruimte geven

Tijdens de looptijd bleek dat bepaalde jongeren naar de smaak van anderen of van de begeleiders te gemakkelijk wegbleven en/of relatief weinig input leverden. Jongere deelnemers waren over het algemeen wat meer teruggetrokken, waardoor het moeilijk kon zijn om input bij hen op te halen. Vooral jongere deelnemers kunnen in een grote groep met oudere deelnemers, in deze brede leeftijdsgroep minder de ruimte voelen om hun gedachten te delen. Daarbij speelde ook mee dat (bepaalde) thema's voor de 'jongere' jongeren heel anders spelen dan voor de 'oudere' jongeren. De brede leeftijdsrange was volgens de deelnemers van de eerste kerngroep daarom mogelijk te ambitieus. Tegelijkertijd was gedurende de eerste kerngroep ook op te merken dat de 'oudere' jongeren een voorbeeldfunctie kunnen hebben binnen de groep en daarmee de 'jongere' jongeren juist kunnen motiveren om hun mening te delen. Ook is gebleken dat er in de kerngroep 'jongere' jongeren waren die ondanks hun leeftijd zeer gemotiveerd en betrokken bleken te zijn en zelfs na afloop nog op thema's actief bleven.

De nieuwe groep

Op basis van de bovenstaande ervaringen is er voor de nieuwe kerngroep een aangepast plan van aanpak vormgegeven. Een van de plannen die voor de nieuwe groep ontstond was om vanaf de start meer te vragen naar de motivatie van jongeren en daarop te selecteren. Door te gaan werken met onder meer sollicitatiegesprekken bij aanvang en te achterhalen wat de intrinsieke motivatie van jongeren is om deel te nemen aan een project, verwachtten de begeleiders er beter voor te kunnen zorgen dat de geselecteerde jongeren voldoende (intrinsiek) gemotiveerd zijn en blijven en dat de kerngroep voldoende aansluit bij hun redenen om deel te nemen (zie ook 'lessen' hieronder). De samenstelling van de groep wat betreft leeftijd blijft vooralsnog een vraagpunt. Voor nu is ervoor gekozen om bij de nieuwe groep de leeftijdsgrens (nog) niet aan te passen, om zo te voorkomen dat relatief jonge, maar zeer gemotiveerde jongeren uitgesloten worden op basis van hun leeftijd. Wel is er tijdens de selectieprocedure van de nieuwe groep alvast meer aandacht besteed aan het identificeren van eventuele leiderschapskwaliteiten van jongeren, die gedurende de nieuwe kerngroep (net zoals bij de oude kerngroep het geval was) van toegevoegde waarde kunnen zijn.





Successen en geleerde lessen- wat werkt bij de werving van jongeren en het samenstellen van de groep

- Start met een voorverkenning met groepsbijeenkomsten onder al in het stadsdeel actieve jongeren, laat hen meedenken over vormgeving van de kerngroep, werving, thema's, beloning en andere randvoorwaarden (plaats, tijd).
- Betrek jongeren zelf bij het ontwerpen van het wervingsmateriaal.
- Breng je netwerk in kaart voor je begint. Zo kan de werving plaatsvinden via al opgebouwde goede contacten bij scholen, jongerenwerk en jongereninitiatieven in het stadsdeel.

»**LES:** Zet jongeren die al eerder betrokken zijn geweest bij (eerdere/soortgelijke) jongereninitiatieven eventueel in bij de werving en laat ze dienen als ambassadeurs. Zo kan voortgebouwd blijven worden op bestaande contacten.

»**LES:** Selecteer op motivatie. Werk met onder meer sollicitatiegesprekken bij aanvang, zodat beter geselecteerd kan worden op motivatie. Achterhaal hierbij wat de intrinsieke motivatie van de jongeren is om deel te nemen aan een jongerenparticipatietraject en evalueer of het desbetreffende traject voldoende aansluit bij hun redenen om deel te nemen.

3 Opbouw en inrichting van het programma

Successen: wat werkte wel?

Ervaringen uit de pilot

Groepsvormingsactiviteiten

In het begin van de sessies met de groep is veel ruimte gegeven aan groepsvorming door gezamenlijke activiteiten en samen eten. Dit bleek een belangrijk element om veiligheid en verbinding te krijgen in de groep. Een gezellig contact met leeftijdsgenoten en een gevoel van gezamenlijkheid zijn voor jongeren een belangrijke factor om mee te (blijven) doen, zo weten we ook uit ander onderzoek (bijv. Abdallah et al., 2023). De jongeren waren daarbij kritisch op wat wel en wat niet werkte. Bij een evaluatiegesprek gaven zij bijvoorbeeld aan dat het uitje naar de Escape Room heel erg verbindend was. Minder waren ze te spreken over de spelletjes in de beginfase. Die vonden ze wat kinderachtig. Ook gaven de jongeren mee dat het gezamenlijk eten voor elke sessie in het begin wat ongemakkelijk was, maar dat ze dit uiteindelijk als fijn onderdeel gingen ervaren. De groep blijkt hecht geworden. Ook na het stoppen van de pilot zijn diverse jongeren met elkaar in contact gebleven. Jongeren hebben door de kerngroep nieuwe vriendschappen en netwerken opgebouwd, zo observeren de begeleiders.

Dubbele focus: zelfontwikkeling en inhoudelijke thema's

In de pilotgroep is – zoals ook in het vervolg de bedoeling is – zowel ruimte gegeven aan groei van jongeren, als aan inhoudelijke thema's. Dit gebeurde door af te wisselen tussen bijeenkomsten rond thema's en bijeenkomsten waar jongeren aan hun eigen ontwikkeling werkten. Uit ander onderzoek weten we ook dat het belangrijk kan zijn om jongeren vaardigheden aan te leren om hun stem (meer) te kunnen laten horen (Abdallah et al., 2023). In het vervolg zullen de beide onderdelen wat meer met elkaar vervlochten worden vormgegeven; jongeren vonden het soms te lang duren voor ze echt inhoudelijk met een thema aan de slag konden en tot actie konden komen.

Ook buiten de eigen kerngroep participeren

Meerdere jongeren ontdekten door hun deelname aan de kerngroep dat zij het leuk vonden hun stem ook te laten horen buiten de kerngroep, op plekken waar al burgerparticipatie plaatsvond. Ze zijn met dit soort plekken gelinkt, en daarbij goed begeleid. Het was een onverwachte bijvangst van de pilot. Sommige jongeren zijn ook na de pilot actief betrokken gebleven bij organisaties waar ze via de kerngroep mee in aanraking zijn gekomen.

Een mooi idee dat gaandeweg ontstond was om jongeren uit de pilot te betrekken bij de nieuwe kerngroep. Dit gebeurde niet alleen door ze te laten meedenken bij de opzet van de nieuwe kerngroep en in te zetten bij de werving daarvoor. Ook zijn enkelen van hen als gast uitgenodigd bij een sessie van de nieuwe kerngroep om hun ervaringen rond zeggenschap te delen en een voorbeeld te kunnen zijn voor de nieuwe jongeren over hoe je je mening inbrengt in een groep.



Uitdagingen: wat werkte niet (optimaal)?

Ervaringen uit de pilot

Demotivatie of afwezigheid

Gedurende de pilot bleek dat sommige jongeren meerdere malen afwezig waren of minder betrokken bij de kerngroep. Hierover geraadpleegde jongeren gaven na afloop aan dat in het begin nog relatief lang onduidelijk was wat precies de doelen van de kerngroep waren. Deze onzekerheid heeft volgens hen (deels) bijgedragen aan een minder actieve participatie en betrokkenheid van sommigen binnen de groep. Zij geven dan ook terug dat het belangrijk is dat de doelen vanaf het begin helder zijn. Ook samen regels afspreken en daar ook af en toe op terugkomen vonden jongeren erg prettig. Volgens hen zou een sessie waarbij stilgestaan wordt bij regels en verwachtingen zo vroeg mogelijk in het programma plaats moeten vinden. De begeleiders beamen dit. Tegelijkertijd zijn ze er zich ook van bewust dat er omstandigheden kunnen zijn in hun jonge doelgroep die maken dat ze er, ondanks dat aanwezigheid verwacht wordt, niet altijd kunnen zijn. Volledige aanwezigheid is dan ook geen reële verwachting. Vooral in en rondom toets-, tentamen-, en examenweken. Eind april en mei is voor veel van de jongeren – op verschillende scholen en opleidingsniveaus – een intensieve periode gebleken. Op veel scholen volgen toetsen en vakanties elkaar in deze periode snel op. Uit de ervaringen met de jongeren uit kerngroep is gebleken dat jongeren na deze intensieve periodes behoefte hebben om tijdens hun vakanties echt rust te nemen. De vele afmeldingen in deze periodes zijn aldus de begeleiders soms lastig gebleken voor de planning. Tegelijkertijd geven ze aan dat het belangrijk is om rekening te houden met de leefwereld van de jongeren en om deze voorop te stellen. De jongeren zelf geven mee dat het goed is om dit van tevoren met de groep te bespreken, bijvoorbeeld hoe om te gaan met toetsweken.

Van praten naar acties, passend bij jongeren

De begeleiders werkten in de pilot gedurende vrij lange tijd met de jongeren aan het thema wonen; een thema dat jongeren zelf hadden gekozen als belangrijke prioriteit. Dit bleek een vrij complex thema waarbij het moeilijk was er concrete acties aan te verbinden. Dit had ook te maken met de opzet, waarbij volwassenen die van buiten aansloten bij de groepsbijeenkomsten eerder inspireerden of vooral kwamen luisteren naar wat er leefde dan dat zij aansluitend bij concrete ideeën van jongeren zelf konden samenwerken met hen. Jongeren kregen het gevoel dat zij te lang ‘aan het praten waren’ en te weinig echt konden doen. De uitdaging bleek steeds om bij de energie en leefwereld van jongeren te blijven aansluiten en echt ruimte te maken voor bij hen passende acties.

Voorbeeld onderwijs uit de pilot

Jongeren in de kerngroep maakten zich zorgen over het niveau van lesgeven op scholen in hun buurt, over uitval en hoe de school daar mee om kan gaan. Maar vroegen zich af: wat kun je als jongere daarmee? Eén van de jongeren is na bemiddeling van begeleiders van de kerngroep langs geweest bij een bijeenkomst van de lerarenagenda van Amsterdam en kon naar de anderen terugkoppelen dat er ‘vet veel gebeurt’ maar dat daar op de scholen toch te weinig van is terug te zien. Twee scholen staan na het bezoek van de jongere open om met jongeren in gesprek te gaan over hun ideeën, waaronder hen laten meekijken bij verbeteren van de kwaliteit.

Er ontstond gaandeweg de behoefte om in subgroepjes te werken met onderwerpen waar energie op zat, zoals afval of onderwijs. In de tweede fase van de pilot is met kortere doortijden van thema's gewerkt en zijn personen uitgenodigd die echt iets voor jongeren konden betekenen op hun concrete plannen. Waarbij de daarbij aansluitende volwassenen naar de jongeren toe kwamen. Zo ontstond er vanuit het thema ‘onderwijs’ een actie waarbij jongeren, na de constatering dat er te weinig plekken waren om ongestoord te leren, in een sessie samen met de OBA een ruimere openstelling regelden voor jongeren die er wilden studeren. Daarbij waren ze zelf betrokken bij het verspreiden van flyers en ondersteunden sommigen bij de begeleiding, wat in eerste instantie een struikelpunt vormde om de ruimere openstelling te realiseren.

De nieuwe groep

In het aangepaste plan van aanpak is ervoor gekozen om bij de nieuwe kerngroep te gaan werken met een intentieverklaring waarbij jongeren aangeven dat ze de *intentie* hebben aanwezig te zijn bij de wekelijkse bijeenkomsten. Dit geeft ook de boodschap dat het serieus is wat er in de kerngroep gebeurt, dat het gewicht heeft. Er is met de jongeren bepaald jongeren zich tijdig en onderbouwd moeten afmelden als ze niet kunnen, en dat bij twee keer afwezigheid een serieus gesprek volgt met de begeleiders. Ook is het programma aangepast, zodat de (informatieve) sessies over de doelen van de kerngroep, onderlinge afspraken en de verwachtingen m.b.t. hun deelname eerder plaatsvinden. Tijdens de eerste kerngroep werd voorts duidelijk dat er naast het behandelen van verschillende thema's, ook behoefte was aan subgroepjes waarin jongeren verder kunnen werken/ zich verder kunnen verdiepen in de thema's die hen aangespreken. Deze aanpassing is ook in het nieuwe plan van aanpak doorgevoerd.

Successen en geleerde lessen: wat werkt bij de opbouw en inrichting van het programma

- Groepsvorming veel aandacht geven in het begin, bij voorkeur met een uitje als een van de eerste bijeenkomsten.
- Sessies inrichten rond een inhoudelijk onderwerp waarop jongeren iets willen veranderen, tegelijkertijd aandacht voor groei van vaardigheden nodig voor 'agency' bij de jongeren.

»**LES:** Vanaf het begin duidelijk zijn over doelen. Samen met jongeren regels afspreken over bijv. geoorloofde afwezigheid, deze samen monitoren en bijstellen waar nodig.

»**LES:** Laat jongeren een intentieverklaring tekenen, waarin ze aangeven dat ze de *intentie* hebben er te zijn bij de wekelijkse bijeenkomsten.

»**LES:** Houd hierbij rekening met drukke (school)periodes en vakanties, waarin het voor jongeren lastiger is om zich te houden aan de voorwaarden die in de intentieverklaring zijn aangegeven.

»**LES:** Thema's zo kiezen en sessies zo inrichten dat jongeren tot bij hen passende acties kunnen komen. Laat elke jongere bijvoorbeeld bij aanvang een lijstje met thema's die hen aanspreken aanleveren en kies vervolgens met hen welke van de door hen voorgestelde thema's behandeld zullen worden.

»**LES:** Geef naast gezamenlijke/klassikale sessies ook de ruimte voor het werken in subgroepjes waar motivatie zit voor specifieke thema's.

»**LES:** Denk van tevoren goed na over welke ambtenaren of andere volwassenen je uitnodigt bij de groep en waarom. Dit zorgt ervoor dat jongeren in contact komen met personen die de bevoegdheid hebben op hun thema's om dingen gedaan te krijgen die aansluiten bij de agenda van de jongeren.



4 Randvoorwaarden

Successen: wat werkte wel?

Ervaringen uit de pilot

Langdurig, gezelligheid, waardering en ruimte voor inbreng

Een aantal randvoorwaarden maakten dat de kerngroep goed tot ontwikkeling kwam. De planning stond voor langere tijd vast, zodat duidelijk was wat er werd verwacht van jongeren. Vanaf het begin was er aandacht voor dat de groep zich bij elkaar thuis zou gaan voelen. Behalve door uitjes en samen regels afspreken, werd dit mede gerealiseerd doordat er steeds een gezamenlijke maaltijd was. Dit vergrootte de motivatie om te komen, en was een manier om even informeel binnen te komen en bij te praten voordat de kerngroep inhoudelijk aan de slag ging. Zoals gezegd werd er gewerkt met een beloning. De duidelijke kaders met tegelijkertijd veel ruimte voor tussentijdse reflectie en aanpassing, hielpen om de jongeren zowel veel aan te reiken (voorbeelden, kennis), uit te laten wisselen en tot plannen te laten komen als vaardigheden te laten oefenen die helpen bij het ontwikkelen van agency. Tussentijds werd er steeds voor gezorgd dat jongeren betrokken bleven en ook dat verschillende deelnemers hun stem konden laten horen; al hadden oudere jongeren soms wat meer het voortouw.

De juiste begeleiders

Een heel belangrijke succesfactor in de randvoorwaarden vormden de begeleiders en vooral hun houding naar de jongeren. De begeleiders van de groep waren jongerenwerkers aangevuld met een begeleider met expertise over ontwikkeling van vaardigheden. Zij wisten steeds de juiste toon te vinden, echt naast de jongeren te staan maar ook sturend te zijn waar nodig. De begeleiders hechtten veel waarde aan het perspectief van de jongeren. Hun houding weerspiegelde de erkenning dat jongeren zelf het beste weten hoe hun leefwereld in elkaar zit en wat zij en hun leeftijdgenoten nodig hebben. De begeleiders stelden zich steeds (door)vragend op, gaven veel ruimte aan de jongeren en hun ideeën, bleven steeds behoeften checken en jongeren aanmoedigen bij hun eigen initiatieven van de jongeren. Deze houding is enorm belangrijk om te zorgen dat jongeren zich gehoord voelen, hun input blijven geven en zelf een voortrekkersrol op zich kunnen en willen nemen.

Betrokken ambtenaren en de juiste gasten

De begeleiders hadden daarnaast ook een stevige verbinding met ambtenaren en toegang tot personen in het stadsdeel die iets konden betekenen voor jongeren, bijvoorbeeld contacten bij scholen of de OBA (Openbare Bibliotheek Amsterdam). En tot slot: ook de ambtenaren betrokken bij de pilot stelden zich positief en lerend op en stonden open voor inzichten van de jongeren, de begeleiders en uit het onderzoek. Zeker in het tweede deel van de pilot werd er beter opgelet dat de volwassenen die kwamen echt luisterden naar jongeren, hen voldoende ruimte gaven om hun standpunten te delen en goed vragen stelden. Zij waren – net als de jongeren zelf – meer voorbereid op de ontmoeting en dit heeft een positief effect gehad op het proces. Jongeren konden zeker tegen het eind van de kerngroep echt vormgeven aan ‘collectieve agency’(zie Abdallah et al., 2023): iets *doen* wat direct gerelateerd was aan kansenongelijkheid.



Uitdagingen: wat werkte niet (optimaal)?

Ervaringen uit de pilot

Genoeg afgestemd zijn op jongeren en hun inbreng

Hoewel er in principe een open houding was bij ambtenaren en bij personen die aansloten bij de groep, en er veel ruimte was voor het perspectief van de jongeren, was het niet steeds zo dat er daadwerkelijk ruimte was voor het aanpakken van door jongeren genoemde problemen en oplossingen. Soms was er ook niet de juiste ruimte voor jongeren om hun inbreng te geven. Dit bleek zeker op het moment dat de jongeren ook buiten de kerngroep aansloten bij andere overleggen, ook al waren zij voorbereid en werden ze begeleid. Jongeren lieten weten het contact met de ambtenaren of andere beleidsbetrokkenen soms als demotiverend te ervaren. Meer expliciete begeleiding en goede voorbereiding van de ambtenaren of gasten die aansluiten bij jongeren of hen uitnodigen – door de begeleiders van de kerngroep (of jongeren zelf) – is nodig om te zorgen dat jongeren niet voortijdig afhaken en dat zij echt kunnen participeren. Dit geldt zowel bij de kerngroep zelf als wanneer ze aansluiten bij anderen.

Verandering nodig in het systeem en bij partners

Een belangrijk door henzelf benoemd leerpunt voor de betrokken ambtenaren is dan ook dat de bestaande systemen en aanpakken van ambtenaren en ook partnerorganisaties jongeren nog onvoldoende faciliteren in hun proces, wat demotiverend kan werken en de positieve effecten van de kerngroep kan doen verminderen. Om jongerenparticipatie vorm te geven op een manier die in lijn is met het doel van de Kerngroep is meer aandacht nodig voor hoe ambtenaren/partners met jongeren interacteren – zodat deze interactiemomenten (bv. wanneer ze aansluiten bij een overleg en feedback geven) motiverend en inspirerend, in plaats van demotiverend (blijven) werken. Zo kan het werk wat er in de kerngroep gedaan is geborgd worden. De ambtenaren van het NPSNW hebben aangegeven op dit punt de komende tijd expliciet verder te willen leren en verbeteren en willen hier vervolgonderzoek naar laten verrichten. De inrichting van de kerngroep is een prachtige kans om tot een omkering te komen waarbij jongeren echt aan het stuur staan en kunnen participeren vanuit hun werkelijkheid, en niet in ‘mini-ambtenaartjes’ worden getransformeerd.

Successen en geleerde lessen: randvoorwaarden

- Bijeenkomsten voor langere tijd gepland.
- Gezelligheid, bijvoorbeeld bij het samen eten.
- Passende beloning (vrijwilligers fee).
- Kaders en een programma met wel veel ruimte voor inbreng van jongeren.
- Iedereen (blijven) betrekken.
- Belangrijke rol voor begeleiders voor de groep (juiste expertise voor opbouw relatie met jongeren, maar ook juiste netwerken).
- Korte lijntjes en openheid bij ambtenaren.

»**LES:** Zowel jongeren als volwassenen voorbereiden op de ontmoetingen en interacties. Door te zorgen dat de partners voldoende kennis en vaardigheden in huis hebben om de interactie met jongeren aan te gaan, kan voorkomen worden dat ze de jongeren benaderen en behandelen op een manier die voor de jongeren als demotiverend ervaren



Bronnen

Abdallah, S., Day, M., Distelbrink, M., Pehlivan, T., Schelvis, E., Soeterik, I., Volman, M., & Yusuf, M. (2023). *Praktijkhandreiking Agency Arrangeren*. Kenniscentrum ongelijkheid. Verkregen van: <https://www.kenniscentrumongelijkheid.nl/wp2023/wp-content/uploads/2023/12/Praktijkhandreiking-agency-arrangeren-2.0.pdf>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2022). *Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid*. Verkregen van: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-b338d560857e5f1227939ee0e47ac14db6d6ee63/pdf>

Nationaal Programma Samen Nieuw-West. (2023). *Convenant: Wij zijn Samen Nieuw-West*. Verkregen van: <https://www.samennieuw-west.nl/wp-content/uploads/2023/09/Convenant-Samen-Nieuw-West.pdf>

NJR (n.d.). *Bouwstenen voor betekenisvolle jongerenparticipatie*. Verkregen van: <https://bouwstenenjongerenparticipatie.nl/>



Bijlage: Checklist voor organisaties bij jongerenparticipatie

Onderdeel: werving van jongeren en het samenstellen van de groep

Voorverkenning:

- Organiseer een groepsbijeenkomsten onder al in het stadsdeel actieve jongeren, laat hen meedenken over vormgeving van de kerngroep, werving, thema's, beloning en andere randvoorwaarden (plaats, tijd).
- Betrek jongeren zelf bij het ontwerpen van het wervingsmateriaal.
- Breng je netwerk in kaart. Laat de werving (indien mogelijk) plaatsvinden via al opgebouwde goede contacten bij scholen, jongerenwerk en jongereninitiatieven in het stadsdeel.

Werving:

- Zet jongeren die al eerder betrokken zijn geweest bij (eerdere/soortgelijke) jongereninitiatieven eventueel in bij de werving en laat ze dienen als ambassadeurs.
- Selecteer op motivatie. Organiseer sollicitatiegesprekken bij aanvang waarmee je de intrinsieke motivatie voor deelname van de jongeren achterhaald. Evalueer of het voldoende aansluit bij het desbetreffende traject.

Onderdeel: opbouw en inrichting van het programma

- Geef groepsvorming veel aandacht in het begin, bij voorkeur met een uitje als een van de eerste bijeenkomsten.
- Spreek in een van de eerste sessies samen met jongeren regels af over bijv. geoorloofde afwezigheid.
- Monitor de regels gedurende het proces samen en stel ze bij waar nodig.
- Laat jongeren een intentieverklaring tekenen waarin ze aangeven dat ze de intentie hebben er te zijn bij de wekelijkse bijeenkomsten.
- Houd in je planning rekening met drukke (school)periodes en vakanties, waarin het voor jongeren lastiger is om zich te houden aan afspraken m.b.t. aanwezigheid.
- Laat elke jongere bij aanvang een lijstje met thema's die hen aanspreken aanleveren en kies vervolgens met hen welke van de door hen voorgestelde thema's behandeld zullen worden.

- Richt de sessies in rond een inhoudelijk onderwerp waarop jongeren iets willen veranderen, maar hou tegelijkertijd aandacht voor de groei van vaardigheden nodig voor 'agency' bij de jongeren.
- Richt de sessies zo in dat jongeren tot bij hen passende acties kunnen komen. Geef naast gezamenlijke/klassikale sessies ook de ruimte voor het werken in subgroepjes waar motivatie zit.
- Denk van tevoren goed na over welke ambtenaren/partners je uitnodigt bij de groep en waarom. Selecteer personen die de bevoegdheid hebben op hun thema's om de dingen gedaan te krijgen die aansluiten bij de agenda van de jongeren.

Randvoorwaarden:

- Zorg dat bijeenkomsten voor langere tijd ingepland worden.
- Zorg voor gezelligheid, bijvoorbeeld bij het samen eten voor elke sessie
- Zorg voor een passende beloning (vrijwilligers fee)
- Zorg voor een programma met duidelijke kaders, maar veel ruimte voor inbreng van jongeren
- Blijf iedereen betrekken
- Zorg voor begeleiders van de groep met de juiste deskundigheid voor de opbouw van de relatie met jongeren, maar die ook (toegang tot) de juiste netwerken hebben.
- Zorg voor korte lijntjes met ambtenaren/partners.
- Bereid zowel de jongeren als de volwassenen (partners) voor op de ontmoetingen en interacties.



COLOFON

Auteurs: Dr. M. Distelbrink
R. van Rhemen, MSc
E. Daw, BSc
Omslag Adobe Illustrator
Uitgave Verwey-Jonker Instituut
Giessenplein 59-C
3522 KE Utrecht
T (030) 230 07 99
E secr@verwey-jonker.nl
I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, augustus 2025

ISBN: 978-94-6409-385-8

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on the condition that the source is mentioned.

Het gebruik van dit rapport staat iedereen vrij. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend. In dit rapport wordt verwezen naar verschillende interventies. Dit overzicht van interventies is niet uitputtend. Bovendien zijn niet alle interventies geëvalueerd. Het overzicht van interventies dient daarom vooral ter inspiratie voor de aanpak van lokaal beleid ter preventie van radicalisering en ongewenste polarisatie. In de rapportage wordt verwezen naar webpagina's. Deze kunnen in de loop van de tijd veranderen.